

วารสารเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Chiang Mai University Journal of Economics

วารสารเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เป็นวารสารเชิงวิชาการ มีวัตถุประสงค์เพื่อการเผยแพร่
ข้อคิดเห็น การค้นพบ ประสบการณ์ งานวิจัย ข้อมูลความรู้ทางเศรษฐศาสตร์แก่ชุมชน

วารสารเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ขอเชิญชวนให้ท่านส่งบทความ ข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะ และ
ประสบการณ์ของท่านมาร่วมลงพิมพ์ในวารสาร หากท่านใช้นามแฝงในการเขียน โปรดกรุณาแจ้งชื่อและนามสกุล
จริงไปด้วย การปรับปรุงแก้ไขข้อความและถ้อยคำสำนวนให้เหมาะสม โดยไม่ทำให้เนื้อหาสาระของเรื่องเดิมเสียไป
เป็นสิทธิพึงกระทำได้ของกองบรรณาธิการ

เจ้าของ	:	คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่		
ที่ปรึกษา	:	นายสังคม	สุวรรณรัตน์	คมบดี
	:	นายเอนก	นิมมลรัตน์	รองคมบดี
	:	นายธงชัย	ชูสุพรรณ	รองคมบดี
	:	ศศิเพ็ญ	พวงสายใจ	รองคมบดี
บรรณาธิการ	:	นายแมน	สารรัตน์	
บรรณาธิการผู้ช่วย	:	ศศิเพ็ญ	พวงสายใจ	
ผู้จัดการ	:	สุรภร	วิศิษฐ์สุพรรณ	
กองบรรณาธิการ	:	นายเดช	กาญจนากร	
	:	นายกัญญ์ชล	วัฒนากุล	
	:	นางกาญจนา	โชคถาวร	
	:	นายธเนศ	ศรีวิชัยลำพันธ์	
	:	นายนิสิต	พนัสมิตร	
	:	นางสรสันทน์	ตั้งไพศาลสัมพันธ์	
	:	นางสินีนฏ	ศิริตะ	
การเงิน	:	นางสินีนฏ	ศิริตะ	
บรรณาศิลป์	:	นายประเสริฐ	มหาไม้	
	:	นายสุวิทย์	ปิ่นตาเปี้ย	
พัสดุ	:	นางสายหยุด	วัลย์สัตย์	
	:	นางดาเรศ	เงาเดช	

วารสารเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Chiang Mai University Journal of Economics

ปีที่ 3 ฉบับที่ 2

พฤษภาคม - สิงหาคม 2542

บรรณาธิการแถลง

คณิต	เศรษฐเสถียร	: ปัญหาสิ่งแวดล้อมและแนวทางแก้ไข	4 - 27
ดิเรก	ปัทมสิริวัฒน์	: แนวทางการจัดเก็บจัดเก็บภาษีสิ่งแวดล้อมในประเทศไทย และข้อวิจารณ์ร่าง พรบ. โรงงาน	28 - 49
มิ่งสรรพ	ชาวสอาด	: การใช้เครื่องมือเศรษฐศาสตร์และสังคม ในการรักษามรดกทางวัฒนธรรม	50 - 64
อุดม	เกิดพิบูลย์	: นโยบายการค้าของไทย 2504 - 2544	65 - 74
เสถียร	ศรีบุญเรือง	: การพยากรณ์แนวโน้มวิกฤตการณ์การเงินการธนาคาร : วิธีการที่ได้มาซึ่งคำตอบอันมีคุณค่าจริงหรือไม่	75 - 94
ปรีชา	แจ้งเจริญ	: การขยายตัวของเมืองในภาคเหนือ : กรณีศึกษาการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินเพื่อที่อยู่อาศัยในเชียงใหม่	95 - 111
ธเนศ	ศรีวิชัยลำพันธ์	: การไม่ยอมรับกลุ่มอ้อมอหรีพเพื่อการผลิตของประชาชนในพื้นที่ดำเนินการของจังหวัดเชียงใหม่	112 - 131

ผู้เขียนในฉบับ

บรรณาธิการแถลง

ในอดีตเมื่อ 30 - 40 ปีที่ผ่านมา ใครเลยจะคิดว่าปัญหาสิ่งแวดล้อมเสื่อมสภาพจะกลายมาเป็นปัญหาหลักที่สำคัญและรีบด่วนให้ชุมชนเศรษฐกิจต้องเร่งดำเนินการแก้ไข จะมีผู้ที่กล่าวถึงสภาพสิ่งแวดล้อมเสื่อมสลายไปพร้อมกับความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจและเทคโนโลยีอุตสาหกรรมใหม่ ๆ บ้างก็ไม่กี่คน และไม่เพียงพอที่จะทำให้ผู้คนในชุมชนเศรษฐกิจตระหนักถึงภัยอันตรายที่จะติดตามมา เมื่อสภาพแวดล้อมถูกทำลายจนเสื่อมคุณภาพและสูญเสียความสมดุล

ในเมืองไทย บุคคลแรกที่กล่าวเตือนสติให้ระวังอันตรายจากการทำลายสิ่งแวดล้อมในอัตราที่รวดเร็วของมนุษย์ก็คือ **คุณเมืชัย วีระไวทยะ** ประธานกรรมการฯ ธนาคารกรุงไทยในปัจจุบัน บทความของท่าน (ถ้าจำไม่ผิด) ชื่อ **"วิทยาการศอกกลับ"** ที่เขียนขึ้นก่อนที่จะอาสาจากสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (NESDB) ไปปฏิบัติงานแผนครอบครัว ได้ชี้ให้เห็นถึงอันตรายใหม่ ๆ ที่จะเกิดขึ้นจากการพัฒนาอุตสาหกรรมและการใช้เทคโนโลยีที่ก้าวหน้า แต่ดูเหมือนว่า **"คำเตือน"** ของท่านจะไม่ได้ได้รับความสนใจจากประชาชนคนไทย ผู้ซึ่งกำลังหลงระเหิดไปกับ **"ภาวะความอยู่ดีกินดี"** ตามมรรควิถีของชาวตะวันตก

ปัจจุบัน ปัญหาสิ่งแวดล้อมอยู่ในขั้นวิกฤต ไม่ว่าจะเป็นอากาศเสีย น้ำเสีย สารปนเปื้อนในอาหาร ขยะล้นเมือง อาคารสูงที่บดบังศิลปโบราณสถาน วัฒนธรรมที่แปลกแยกอากาศที่ร้อนมากผิดปกติ น้ำที่ไหลทะลักท่วมบ้านเมืองเพราะป่าถูกทำลาย ฯลฯ นักวิชาการและรัฐบาลจึงได้ให้ความสนใจอย่างจริงจังในการอนุรักษ์ แก้ไข หรืออย่างน้อยก็ป้องกันมิให้สิ่งแวดล้อมเสื่อมสลายไปในอัตราที่รวดเร็วในปัจจุบัน

วารสารฉบับนี้จึงมีความเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมอยู่หลายบทความ บทความแรกเป็นของ **คณิต เศรษฐเสถียร** ที่เสนอนำร่องเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อม แนวความคิดเกี่ยวกับทรัพยากรสิ่งแวดล้อม ที่มาหรือสาเหตุของปัญหา การควบคุมมลพิษระดับที่เหมาะสม การแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อม บทสรุปและข้อเสนอแนะ

ดิเรก ปัทมสิริวัฒน์ เสนอ **"แนวทางการจัดเก็บภาษีสิ่งแวดล้อมในประเทศไทย และข้อวิจารณ์ร่างพรบ. โรงงาน"** อันเป็นแนวทางปฏิบัติในการอนุรักษ์ ปรับปรุง และแก้ไขปัญหามลพิษสิ่งแวดล้อม มาตรการใหม่ที่เขาเสนอเพิ่มเติมเพื่อใช้เสริมกับมาตรการที่มีอยู่แล้ว คือ เครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์ (Economic Instruments) ซึ่งหมายถึงภาษีสิ่งแวดล้อมในรูปแบบต่าง ๆ เช่น **ภาษีมลพิษ** (Pollution Charge) และ **ค้ำมัดจำ** (Deposit Refund) เป็นต้น เครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์เหล่านี้ สามารถนำมาใช้เพื่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมได้ ถ้าหากรัฐบาลได้วางหลักเกณฑ์ ระเบียบ และวิธีการจัดเก็บที่เหมาะสมไว้ พร้อมกันนั้นเขายังได้วิพากษ์วิจารณ์ (ร่าง) พระราชบัญญัติโรงงาน ที่กรมโรงงาน กระทรวงอุตสาหกรรมจัดทำขึ้นใหม่ ที่กำลังรอผ่านการพิจารณาของรัฐสภาอยู่ โดยชี้ให้เห็นข้อดีและข้อเสียของ (ร่าง) พระราชบัญญัติฉบับนี้ที่น่ารับฟังทีเดียว

ศิลปและวัฒนธรรมไทย ถือเป็นสิ่งแวดล้อมอย่างหนึ่ง และเป็นมรดกล้ำค่าตกทอดจากบรรพบุรุษสู่พวกเราในปัจจุบัน ซึ่งถ้าหากบำรุงรักษาศิลปกรรมและวัฒนธรรมไทยให้คงอยู่ ก็จะเป็นมรดกตกทอดไปสู่ลูกหลานในอนาคต แต่ปัญหาในการอนุรักษ์ศิลปกรรมและวัฒนธรรมไทยประการหนึ่ง นอกเหนือจากการอาศัยตัวบทกฎหมายเป็นเครื่องมือ การสร้างพื้นฐานทางด้านอุปนิสัยที่ดี ไม่นิยมวัฒนธรรมแปลกปลอมจากภายนอกแล้วแล้วยังได้แก้ปัญหา “การขาดแคลนทุนทรัพย์” หรือการมีทุนทรัพย์ค่อนข้างจำกัด ไม่เพียงพอ ดังนั้น **มิ่งสรรพ ขาวสอาด** จึงเสนอให้ใช้ “เครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์” ซึ่งหมายถึง ภาษี ค่าธรรมเนียม กรรมสิทธิ์ เงินอุดหนุน ค่าปรับและเงินกองทุนประเภทต่าง ๆ ในการอนุรักษ์ศิลปกรรมและวัฒนธรรมไทย บทความของเธอเรื่อง “การใช้เครื่องมือเศรษฐศาสตร์และสังคมในการรักษามรดกทางวัฒนธรรม” ให้สาระที่น่าสนใจเป็นอย่างยิ่ง

เป็นที่ทราบกันดีว่า การค้าขายกับต่างประเทศในโลกปัจจุบันเป็นสิ่งจำเป็น ประเทศใดที่ไม่ค้าขายกับต่างประเทศ ประเทศนั้นก็จะมีขาดโอกาสในการพัฒนาตนเอง ลำห้หลัง ไม่ทัดเทียมกับประเทศอื่น ๆ แต่การค้าขายกับต่างประเทศก็อาจนำมาซึ่งสิ่งอันไม่พึงประสงค์ต่าง ๆ เช่นวิกฤตการณ์ทางการเงินและการคลัง อันนำไปสู่วิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจที่รุนแรง ขึ้นอยู่กับทิศทางการค้าและแนวนโยบายการค้าของประเทศนั้น ๆ เป็นสำคัญ สำหรับการค้าต่างประเทศของไทยและผลกระทบที่ติดตามมา เกิดจากการดำเนินนโยบายการค้าของประเทศนั้น ๆ เป็นสำคัญ สำหรับการค้าต่างประเทศของไทยและผลกระทบที่ติดตามมา เกิดจากการดำเนินนโยบายการค้าในอดีตเพื่อที่จะทราบว่าการค้าของไทยจึงตกอยู่ในภาวะที่เป็นอยู่ปัจจุบัน **อุดม เกิดพิบูลย์** ได้สำรวจตรวจสอบนโยบายการค้าของไทยตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน ในบทความที่ชื่อ “นโยบายการค้าของไทย 2504 - 2544” อย่างละเอียด พร้อมกับชี้ให้เห็นว่า นโยบายการค้าของไทยได้มีวิวัฒนาการในเชิงก้าวหน้ามาโดยลำดับ ตามระดับการพัฒนาเศรษฐกิจของชาติ การมีส่วนร่วมในตลาดโลก และได้เป็นอิสระจากการเปลี่ยนแปลงของระบบการค้าโลก ทั้งด้านการแข่งขันและกฎระเบียบที่เป็นข้อจำกัดใหม่ ๆ

เมื่อวิกฤตการณ์เศรษฐกิจเกิดขึ้นหลังการประกาศให้ค่าเงินบาทลอยตัว เมื่อวันที่ 2 กรกฎาคม 2540 มีผู้คนเป็นจำนวนไม่น้อยที่ได้รับผลกระทบอย่างรุนแรง บุคคลเหล่านั้นหลายคนเกิดความสงสัยว่าทำไมธนาคารแห่งประเทศไทย กระทรวงการคลัง กระทรวงพาณิชย์ และหน่วยงานทางเศรษฐกิจของรัฐ เช่น สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ จึงไม่ส่งสัญญาณเตือนภัยล่วงหน้า ก่อนที่วิกฤตการณ์จะมาถึงทาง การไม่มีตัวชี้วัด (Indicators) ไต่ ๆ เลยหรือที่จะใช้พยากรณ์เหตุการณ์ในอนาคต เกี่ยวกับเรื่องนี้ **เสถียร ศรีบุญเรือง** ได้เสนอบทความเรื่อง “การพยากรณ์แนวโน้มวิกฤตการณ์การเงินการธนาคาร : วิธีการที่ได้มาซึ่งคำตอบอันมีคุณค่าจริงหรือไม่ ?” เปิดเผยถึงตัวชี้วัดหรือดัชนีที่จะใช้ในการพยากรณ์ภาวะวิกฤตทางเศรษฐกิจล่วงหน้า 3 ตัว ได้แก่ **ดัชนีชี้นำ ดัชนีพร้อม และดัชนีชี้ตาม** พร้อมทั้งการอธิบายแจกแจงตัวแปรของดัชนีทั้งสามในรายละเอียดอย่างน่าติดตามทีเดียว

ปัจจุบัน ความเจริญอันเนื่องมาจากการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ได้ทำให้การขยายตัวของเมืองในภาคเหนือเป็นไปในอัตราที่รวดเร็วและเป็นไปอย่างไร้ทิศทางจนน่าเป็นห่วง **ปรีชา เจริญ** จึงได้เสนอบทความชื่อ **“การขยายตัวของเมืองในภาคเหนือ : กรณีศึกษาการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินของเมืองในภาคเหนือ : กรณีศึกษาการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินเพื่อที่อยู่อาศัยในเชียงใหม่”** ซึ่งให้เห็นถึงความไม่เป็นระเบียบของการก่อสร้างหมู่บ้านจัดสรรและอาคารชุดที่กระจุกกระจายอยู่ทั่วเมืองเชียงใหม่ การสูญเสียที่ดินเพื่อการเกษตรอันเนื่องมาจากการนำที่ดินไปทำบ้านจัดสรรและการก่อสร้างตึกสูงที่บดบังทัศนียภาพอันสวยงามของตัวเมือง การล้นตลาดของบ้านจัดสรรและอาคารชุด การล่มสลายของเศรษฐกิจฟองสบู่ การก่อตัวและการสะสมของหนี้เสีย (NPL) ที่เป็นอุปสรรคต่อความพยายามในการฟื้นฟูเศรษฐกิจของชาติ

ทางหนึ่งที่จะให้เกษตรกรรายย่อยมีทุนทรัพย์เพื่อการผลิตอย่างพอเพียง สามารถดำรงการผลิตภาคการเกษตรให้อยู่ได้และก้าวหน้าไปพร้อม ๆ กันกับภาคอุตสาหกรรม ก็คือการตั้ง**กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต**ขึ้นในชนบท อันเป็นหน้าที่และนโยบายหลักของกรมพัฒนาชุมชน แต่เวลาผ่านไปนานถึง 25 ปี กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตก็ย่ำคืบหน้าไปได้ไม่มากนัก คือมีเพียง 17,728 หมู่บ้านเท่านั้น ในบรรดาหมู่บ้านทั้งหมดของประเทศไทยจำนวน 68,679 หมู่บ้าน หรือร้อยละ 26 ของหมู่บ้านทั้งสิ้น **ธเนศ ศรีวิชัยลำพันธ์** จึงได้ศึกษาถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่เกษตรกรในจังหวัดเชียงใหม่ไม่ยอมรับกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ในบทความเรื่อง **การไม่ยอมรับกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตของประชาชนในพื้นที่ดำเนินการของจังหวัดเชียงใหม่”**

ท่านผู้อ่านคงจะได้สาระประโยชน์จากวารสารเศรษฐศาสตร์ ฉบับนี้บ้าง ไม่มากก็น้อย

บรรณาธิการ